

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazdasági egylet pénztárához Kolozsvárra czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala ad felvilágosítást.

A próba-fejésekről.

Praktikus gazdáink közül kevés szokott adatokat gyűjteni s csak ritkán akad egy-egy, ki a gazdaságban elért eredményeket és a netalán keresztülvitt kísérleteket érdemesnek tartaná feljegyezni, kivált ha mindezek nem szembetűnően fontosak. Ebben rejlik a főoka annak, hogy a magyar gazdasági lapokban és szakkönyvekben, a halomszámra közölt külföldi adatok mellett, csak elvétve olvashatunk egy-egy olyant, mely hazai viszonyainknak tüköre, talajunk és házi állataink termelő-képességének mutatója lenne.

Minden mástól eltekintve, nem sajnálhatjuk eléggé például azt, hogy az erdélyi szürke marha tejelőképességét megközelítőleg sem tudjuk átlagszámokban ma még kifejezni. Nincsenek kellő számmal adataink, melyekkel be lehetne bizonyítani, a mire soha nem volt oly nagy szükségünk, mint épen most, hogy t. i. az erdélyrészi tejtermelők istállóiban feles számban található szürke teheneket, melyek 7 - 8 hónapi fejési idő alatt 1800 - 2000 liter tejet adnak, nem számítva a borju által elfogyasztott mennyiséget.

Ha kételkedést nem tűrő hiteles számokkal lehetne bizonyítani havasi és szürke marhánk nagyobb igényeket is kielégíteni képes tejelesét, könnyebben reá lehetne birni a szarvasmarhatenyésztésünket irányító magas kormányt, hogy a sokféle külföldi fajta helyett, a mi meglevő, fejős tehén állományunkat protegálja. Szarvasmarhatenyésztésünk rövid idő alatt nagy lendületet venne, ha ebben az irányban is

történnék valami. Első sorban Erdélyből szorulnának ki lassanként a tüdővést és gümőkört terjesztő s mindenféle más apró nyavalyában szenvedő, külföldi fejős tehének, melyeknél — élősulyokhoz, a megevelt takarmányhoz s a tej zsirjához viszonyítva a tejmennyiséget, — a mi jó fejős szürke teheneink a legtöbb esetben gazdaságosabb állatok. Azután a Királyhágón tulra és nemcsak a keleti szomszéd-országokba, hanem nyugotra is vinnék fejős teheneinket, mindenütt torkig lévén már a gazdák a tüdővész pusztításai által okozott kárral. Kivált az olyan tehenészetek számára vásárolnák és fizetnék jól, melyek betegek és gyermekek részére termelik a tejet és a melyek éppen ezért, nagy gonddal keresik azokat a fajtákat, melyek a gümőkór — tuberkulózis — iránt nem fogékonyak. A mi szürke marhánk pedig ilyen, a mint ezt a legutolsó berlini egészségügyi kongresszus alkalmával a kolozsváriegyetem egyik tudós tanára is felemlítette, nagy propagandát csinálva ezzel fejős teheneinknek.

A nemzetgazdasági szempontnál azonban semmivel sem jelenték- telenebb az, mely a gazdát közvetlenül érinti; tudniillik, a gazda magán- érdeke és az ilyenmü mérésekből származó haszna. Kétségtelen ugyanis, hogy a gazda apróra kell, hogy ismerje bonyolult üzletének mindenik ágát, ha tudni akarja, mikor merre hajlik az üzlet mérlegének muta- tója. Nem szorul tehát bő magyarázatra, hogy a tejjgazdaságokban ép ugy, mint minden ágában a gazdaságnak, csak az csinálhat kalkulust a jövőre, a ki tudja, mi volt a bevétele a multban.

Önként folyik ebből, hogy a tejtermelőnek pontosan kell tudni, hány litert fejt összesen az egész éven át s e mellett fel kell jegyeznie pontosan, hogy mennyi takarmányt fogyasztottak el fejős tehenei. Ebből a két tételből, a többi ismeretes adatok belevonásával, ki lehet aztán számítani azt, a minek tudása nélkül a tejtermelő folyton a sötétben fog botorkálni: t. i. hogy mennyibe kerül neki magának 1 liter tejnek az előállítás.

Csakh ennyivel azonban nem szabad az előretörékvő termelőnek megelégedni; kivált akkor nem, ha egyszersmind tenyésztő is, hanem igyekeznie kell, az adott körülmények között pontosan megtudni, hogy hány liter tejet ad mindenik tehene külön-külön. A ki ennyire haladt, az a takarmány értékesítésére vonatkozó számításai alapján csakhamar meg fog győződni arról, hogy a bőven tejelő tehének aránytalanul ol- csóbban termelnek a gyengén termelőknél. Ezekre az adatokra építve, biztos alapon hamar kimondhatja aztán az ítéletet s jobbakat szerezve

be helyökre, könnyen elérheti, hogy ugyanannyi takarmánytól esetleg kétszer annyi tejet fejt, mint a mennyit fejt addig. Csak a bőven tejelő tehének borjait fogja megtartani s ezzel tenyésztésének tejjátlagát növelve, nemcsak ebből fog nagyobb hasznot elérni, hanem abból is, hogy a jól tejelős jelleggé válik, a mi az eladásra felállított állatok használati és tenyésztési értékét egyaránt fokozza.

Miudezekből az következik, miszerint háládatos munkát végez, a ki nem sajnálva némi fáradságot, megtudni igyekszik, hogy hány liter tejet adnak egyenkint. tehenei. Ebből a célból a legpontosabb eredményre vezető eljárás lenne, mindenik tehén tejtét fejésenkint külön-külön megmérni. Ez azonban igen sok munkával járna és megbízható személy hiánya miatt, sok helyt majdnem kivihetetlen. Nincsen is szükségünk a naponkénti mérésre, egyszerűen azért, mert a mit okvetlenül meg kell tudni, azt a próbafejések segítségével is megtudhatjuk, még akkor is, ha havonkint esetleg csak háromszor, azaz tíz naponkint eszközöltetjük a próbafejést.

A 10 naponkiut való próbafejés bizonyára mindenütt eszközölhető, még ha netalán magának a birtokosnak, vagy a kezelőtisztnek is kellene kézbe fogni a literest.

A mérés eredménye a próbafejési jegyzékbe vezetendő be s a tehén elzüllése után az egyes adatokból az egész évi tejnyeremény kiszámítandó akként, hogy a próbafejési napokon fejt tej összeadatik, ezen összeg elosztatik a próbafejési napok számával és az így kapott átlagszám sokszoroztatik a fejési napok összegével. Ha ezen összeghez hozzáadjuk a borju által kiszopott tejet, kikapjuk az egész fejési időny alatt termett tej mennyiségét.

A próbafejési jegyzék akként szerkesztendő, hogy könnyen legyen kezelhető és átnézhető. Mintául ajánlom az alábbi összeállítást, 1) mely

Próbafejési jegyzék.

Folyó szám	A tehén neve, kora, mikor borjazott és a borju mikor választatott el?	Adott tejet	A próbafejés napja							Összesítés	
											*)
		reggel									
		délben									
		estve									
		ÖSSZESEN									

*) Ilyen rovat 30 kell, hogy legyen.

10 naponként eszközendő próbafejésekkel 10 hónapra terjedő fejési időre van rovatozva. Tudva a czélt, könnyű munka lesz oly jegyzékeket rovatozni, melyekbe a próbafejések alkalmáva eszközölt tejvizsgálat eredménye — a tej fajsulya, zsirtartalma, tejfelmennyisége stb. — is bejegyezhető.

Azoknak, kik e sorokat olvasva, netalán reá szánnák magukat a próbafejések eszközzésére, szivesen szolgálók — a mig a készlet tart — nyomtatott ivekkel, ha ebbeli óhajtásukat e lapok t szerkesztőjével egyszerű levelező-lapon közlik. Tájékozásul megemlítem, hogy egy ivre 12 darab tehén 10 hónapra terjedő próbafejések eredménye jegyezhető fel. — i s.

A gyümölcsajtványok körüli eljárás.

Egyesületünk gyümölcsészeti szakosztálya egyik közelebbi ülésén az az óhajtás nyilvánult, hogy az egyesület által évenként kiadni szokott ojtványok és ojtógalyak „kimutatásához“, előszól, egy rövidke, a csemeték elültetését tárgyazó „utasítás“ is csatoltassék. Éppen ez ülésen állittatván össze a közeledő őszi s illetve következő tavaszi ojtvány-kiadáshoz szükségeltető „katalogus“.

A szakosztály Zonda László egyleti kertészt bizta meg egy egyszerű „utasítás“ megírásával.

Igen kedves kötelességet vélünk teljesíteni, a midőn e régen várt dolgot cathalogusunk kapcsán, ügytársaink szives rendelkezésére bocsátjuk.

Hogy azonban minél többen tudomást vehessenek a csemeték ültetésével járó dolgok felől, — itt e helyen, egyesületeink e széles körben ismert dupla lapjában is, — éppen most a maga idején sietünk közzé tenni derék, okleveles egyleti kertészünk e teljesen tájékoztató cikkét.

Ez utasításban Zonda kertészünk egy rendszeres gyümölcsös beállítását tartja szem előtt — mindazonáltal ez utasítás kertekben s más szűkebb helyeken is, legtöbb tekintetben irányadó lehet, a mennyiben a gödrök elkészítése — a csemetékkel való elbánás, ültetés alkalmával és azután is teljesen azonosnak kell, hogy legyen. Csak az egyes fáknek s illetve soroknak egymástól való távolsága tekintetében lehet némi különbség. De valójában, ha térrel rendelkezünk, igen kívánatos, az ő mértékeit a lehető pontossággal betartani, — hogy rövid 40—50 év mulva erdővé ne sűrűdjön, nagy gondnal és költséggel beállított drága

gyümölcsösünk. A hol azonban még 10—12 méter távolságot is ajánl szaktársunk, — oda természetesen, minden négy fa közé helyezhetők még szilva, meggy, kajszin-csemeték s finomabb fajta mogyoró-bokrok, ugyis ezek közt, különösen az első 4 féle, rövidebb életű levén, — ez utóbbi pedig soba sem nővén oly terebélyessé, hogy árthatna a felibe nőtt alma-körte fáknak.

Az „utasítás“ az alábbiak szerint így szól:

I. A gyümölcsösnek kijelölt tért felmérjük, illetőleg felosztjuk, olyformán, hogy a mindenfelől sorban álló ojtvány-gödröket jelző czövekek egymástól legkevesebb 6 vagy 8 méter távolra essenek.

II. Ha a czövekeléssel készen vagyunk, hozzá fogunk az ojtvány-gödrök kiásatásához. A gödrök szélessége és mélysége legalább 1 méter kell hogy legyen. A gödör egy ásónyomnyi felső földjét külön tesszük a gödör egyik szélére, mint érett földet; a többit pedig a gödör más széleire kerekén, szintén külön.

A gödrök ásatását, ha ősszel akarunk ültetni, legalább október közepére el kell hogy készítsük, hogy az ültetésig, a kihányt föld némileg elkészülhessen.

Ha pedig tavasszal ültetünk, a téli hónapok alatt ássuk meg a szükséges gödröket s ekkor már nincs is miért ügyelnünk a kihányt föld egyik vagy másik részére, elkészítvén azt a tél a maga módja szerint amogy is.

Ültetés előtt legalább egy héttel, a gödröket csaknem színültig töltjük földdel, még pedig az őszi ültetésnél a külön tett egy ásónyomnyi érett földet tesszük a gödör fenekére s a másik részből a többit, ügyelvén arra a töltésnél, hogy a föld egyformán ülepedjék. Az ültetés előtt gondoskodjunk minden gödör mellé legalább két kosár jó erőben levő apró földről, hogy az ojtvány-gyökereket ebbe helyezzük el.

III. Az őszi ültetés — tapasztalatunk szerint — jobb a tavaszinál, különösen, ha az ültetést az első erősebb dér (hóharmat) után azonnal eszközölhetjük, hogy még a beállandó nagyobb fagyok előtt ojtványaink gyökerei, ugyszólva helyezkedni kezdhessenek; mivel így oltványaink az egész téli lecsapolásban részesülnek s tavasszal öntözésre is alig lesz szükségük.

Azonban ha mégis tavasszal kell ültetnün, szárazság esetén különös gondunk legyen ojtványaink gyakori és bő öntözésére.

IV. Az ojtványokat a gödrökbe úgy osszuk be, hogy alma után körte s körte után alma ültetessék a sorokba s így az I. pontban jelzett 6 vagy 8 méter távolság teljesen elegendő lesz.

Ha körtét akarunk elkülönített területen s illetve külön az almáktól telepíteni, — erre területünk magasabban fekvő helyeit választjuk meg. Alant fekvő, plane vizenyős helyeken semmi körülmények közt ne próbáljunk körtést telepíteni.

Meggy, kajszin és szilvafélék az alantosabb — de nem vizenyős — helyeken is kellőképp diszlenek. Cseresznye mindig emelkedettebb helyekre ültetendő, hogy a mézgásodás annál kevésbbé bánthassa.

Ha tiszta alma ojtványból akarjuk gyümölcsösünket készíteni, akkor adjuk meg a 10—12 méter távolságot

V. Az ojtványokat, ha idegen helyről, megrendelés utján kaptuk, azonnal kicsomagoljuk s egy kád vízbe állítjuk s így hagyjuk huszonnégy órán át, míg egészen megszívják magukat ojtványaink s eszközölhetjük az ültetést, ha t. i. nem fagyos még az idő. Ha azonban már fagy volna, — bármi kevés is, — ágyat készítünk a netalán már megsanyargatott csemetéknek s abba helyezzük lefektetve s mindenestől földdel takarjuk be tavasz kinyíltáig, a mikor is aztán lehető korán, de fagymentes napon s még akkor hogy ki is szikkadhassanak a délelőtti órákban, ültetjük ki.

VI. Legelőbb is a gödör közepébe leszurjuk a korót s ekkor kezünkbe véve az ojtványt, jó éles metsző-ollóval s még jobb éles kaczorral, a gyökerek végeit visszavágjuk, még pedig úgy, hogy a váglap ültetéskor a földet feküdj meg; ekkor az ojtványt, a szelek ellen erősségül szolgáló karó mellé tesszük, délnyugat felől, hogy egyszersmind a téli napszurás ellen is árnyékolja az ojtványt; s gyökereit szétosztjuk a gödörben. Arra azonban különösen vigyázzunk, hogy ojtványunk se lejjebb, se feljebb ne essék a földbe, mint azelőtt volt. Ekkor, a már elkészített, jó erőben levő apró földet a gyökerekre úgy helyezzük, hogy az a gyökerek közt minden üreget betöltsön s minden gyökeret takarjon. Ekkor a még szükségeltető földet a gödörbe huzzuk s készítünk az ojtvány körül egy tányérformát s jól megöntözzük. Így járva el, ojtványaink megfogamzása felől teljes reménnyel lehetünk.

VII. Az elültetett ojtványnak koronáját, a mely 4—6 ágból állhat, — a többit korona ritkítással eltávolítjuk — úgy metszük meg, hogy a mellékágakat $\frac{1}{3}$ -ára visszakurtítjuk és pedig úgy, hogy a szemek a vágás után kifelé nézzenek; a vezérágat szintén egy harmadára vágjuk vissza s így ojtványunk, a metszéssel csinos pirámis alakot fog nyerni. Ezek után a karóhoz kötjük egyenesen s a sebeket ojtóviasszal bekenjük s egész nyáron ültetvényeink tányérát a gyomtól tisztán tartjuk,

kapálgatjuk, szárazság esetén gyakran jól megöntözzük s a nedvesség visszatartása tekintetéből, a tányérok területét kitépelt gyommal, — egy s más szalmanemű töredékkel földjük be s így biztosítva van sikeres művelésünk.

Zonda László.

Egy gyakorlati előadás.

Érdekes tanulmányra gyűlt össze egyeletünk néhány tagja, f. hó 20-án d. e helyiségünkben. — A tárgyat a *Peronospora viticola* képezte.

A ki ismeri e gomba nagy jelentőségét, az méltányolni fogja eme kis tanulmányi gyülekezés értékét, melynek lefolyásáról a következőket közölhetjük.

Dr. Szaniszló Albert mintegy 20 drb. szőlőlevelet mutat be, a melyek a szőlőlevél alsó lapján fellépő gomba fokozatos tovaterjedését tüntetik elő; kezdve az első fellépéstől a levél teljes leszáradásáig. Az egyik levelen még csak I folt van, a másodikon 2—5, a harmadikon 8—10; a másik levelen annyi a folt, hogy azok összefolynak, egy másik levél már felerészben, vagy egészben elszáradt, a gomba hatása folytán stb.

Ezeknek szabad szemmel és kézi nagyítóval való megtekintése után, nevezett tanár ur mikroszkop alatt mutatja be a gombának egyetlen szálát. Ez a gombaszál olyan, mint egy kis fa, a teteje elágazik, az ágak végein mintha termések ülnének s e termések egy kis rázásra lehullanak. A tanár ur ezeket a terméseket *sporangium*-oknak nevezi s azt mondja, hogy ezek s az ezekben levő spórák terjesztik a bajt tova. — Most egy másik mikroszkopiai készítményt tekintettünk meg, a melyben egyszerre sok gombaszál volt elébünk téve.

Végre a permetező készülékkel tettünk próbát; a mely a legszebben szórja a finom harmatot s ez a harmat (ha a vízbe rézgáliczot is teszünk) volna hivatott megölni a *Peronosporát*.

E szép mutatványok s a hozzájuk fűzött magyarázatok teljesen világossá tették előttünk azt a folyamatot és veszedelmet, a melyet a szőlősgazdák *Peronospora*-veszedelem néven respektálnak. — Ezt nyilvánítva s az előadó tanár urnak köszönetet mondva, oszlott el a kis társaság.

Egy jelen volt.

Mikor szedje ki a kigazda a répát és hogyan rakja el?

Gottthard Sándor „a takarmányrépa termeléséről“ irt népies füzetben, melyet az erdélyi gazdasági egyesület irodalmi szakosztályának könyvkiadó vállalata adott ki, azt tanácsolja a kisebb gazdáknak, hogy a répa kiszedésénél várjunk addig, a míg teljesen megérik s ekkor lássunk derekasan a munkához. A répa kisebb fagyokat még jól kibír, de ha átfagy, akkor el nem tartható, vagy legalább is sok vesződségbe kerül eltartása. A földben megfagyott répát nem szabad addig kiszedni, míg a földdel együtt ki nem enged, „a föld kiszívja a répából a fagyot.“

A takarmányrépát leveleinél fogva huzdaljuk ki a földből. Könnyű kihuzni az oly répákat, melyek testének nagyobb része ugy is a föld között áll.

A kiemelt répákat halomra dobáljuk, ugy, hogy egy-egy halomba egy-két szekérrakomány essék. Azután rögtön a répa nyakazásához kell fogni akként, hogy a levélszárakat töben levágjuk a nélkül, hogy a répa testéből valamit eltávolítanánk.

Otthon rakjuk a répát rakásba; a rakások háromszögű hasábot képezzenek. A réparakás alja 3—3 méter széles lehet és erre gondosan építjük fel a rakást, hogy egyenes oldalakkal birjon és élben végződjék. Legszebb rakást készíthetünk, ha a répa fejét a külső soroknál gondosan kifelé forgatjuk. Mikor a rakás kész, a nélkül, hogy szalmát teritenénk a répára, beborítjuk 30 cm. vastagon földdel, vagyis egy jó ásonyomnyi földet rakunk rá. A rakás felső élét nem borítjuk be egészen. Most így marad a répa 10 napig, vagy két hétig. Az u. n. kürtőket, vagy szellőző csatornákat nem kell alkalmazni.

Ha a kedvező őszi engedi, két hét alatt; ha igen nagy fagyok jelentkeznének, ugy előbb teljesítjük a répahalmok második betakarását. Ekkor legalább 60 cm. vastag földréteget rakunk a már előbb felrakott föld felé. Ezt a nagyobb mennyiségű földet a répahalom körül ásott árok-ból vesszük, mi által azt is megakadályozzuk, hogy viz folylyan a répa alá.

Mínt hogy a répa mindig a föld színénél fagy át, tehát a földréteget a föld színénél legalább 1 méter vastag legyen.

Télen kibontjuk a répahalmot és néhány napra való készletet kiszedve, a kibontott nyilást vastag szalmaréteggel betakarjuk. Trágyát ne rakjunk a nyilásra, mert az állat a trágyaszagu répát nem örömmest eszi.

Vermekben, kamarákban nem telet oly jól répa, mint a jól kirakott és gondosan betakart halmokban. Kézi vermek és kamarák azért

jók, hogy bennük a balomból kiszedett répát néhány napi vagy heti szükségletünk fedezésére eitarthatjuk.

A répaleveleket szintén lehet értékesíteni. Még pedig legjobb, a mit csak lehet, ősszel feletetni belőle. A répalevél 10—12 nap eláll a földön, ez alatt megfonnyad. Ezen időközben lehetőleg felettjük. Ha mégis maradna eltenni való, úgy azt legalább 8 nap kell fonnyasztani a mezőn, hogy vizének jó részét elveszítse.

Azután 2—3 méter széles és $1\frac{1}{2}$ méter mély vermet ásunk függőleges oldalokkal olyan hosszúra, hogy az elrakandó mennyiség bele férjen és ebbe betiporjuk a fonnyadt levelet. Polyvát vagy töreket ne rétegezzünk a levelek közé. A vermet a föld színe fölött még $1\frac{1}{2}$ méternyire feltölthetjük, azután rétegenként erősen letiporva, felül polyvával behintjük és 1 m. vastag földréteget terítünk rá s aztán sulyokkal leverjük és ha répalevél sülyed s a földréteg repedést kap, azt mindig nagy gondnal betömjük és betapasztjuk. Az így eltett répalevél télen kibontva, sötétbarna színű és kellemes szagu takarmány.

A szarvasbogár-lárvának szénkéneggel való pusztítása.

Lapunk egyik barátjától a következő sorokat vettük:

Főlöskéges fölemlítenem, hogy a szarvasbogár-lárva, mely közönségesen csontorru féreg elnevezés alatt ösmeretes, mily nagy károkat tesz a gyümölcsfákban s mily sok nehézséggel és idővesztéssel jár azoknak elpusztítása, minthogy eddig nem állott e czélra más eszköz rendelkezésünkre, mint egy darab vékony sodrony, melyet a féreg által vájt üregbe feltöltünk mindaddig, míg a férget elértük. Ujabban kísérletet tettem a szénkéneggel, olyképen, hogy a csontorru által vájt üreg külső széleit tollkással lesimitva, az üregbe szénkénegbe áztatott gypotot toltam be s ezután a nyilást, lehető gyorsan, mielőtt a szénkéneg elpárologhatna, viasszal bedugtam. Ötödnapra levágtam az ágat, hogy győződjek meg a szénkéneg hatásáról. Óvatosan kettémetszettem azt az üreg irányában s a férget élettelenül összezsugorodva találtam meg az üregben. Többszörös kísérletem ugyanilyen eredményre vezetett. Kétségen kívüli tehát, hogy a szénkéneg, mely minden rovarnak határozható méreg: a csontorrut is biztosan elpusztítja és pedig egyetlen gramnyi adag már megteszi a kívánt hatást s kiváló előnye az eddigi eljárás felett, hogy ez eljárás gyors és biztos, míg a sodronnyal való művelet több esetben, különösen hosszú és nem egyenes üregeknél nem vezetett eredményre.

Csak az a kérdés döntendő el a szénkénegezésnél, hogy a fának nem árt-e a szénkéneg? Minthogy megfelelő kísérletezésre eddig még nem volt elegendő időm, e kérdésre nem adhatok feleletet; megjegyzem azonban, hogy a fiatal fákon, a szénkénegezés után végzett műtéteknél, a sebhely szabályos forradásnak indult.

A nétaláni kísérlettöveket figyelmeztetem hogy az üregbe tolt gyapot 5-6 napra eltávolítandó. K . . . i.

A tejconserválás módjai.

Soxhlet tanár azon kérdésre: hogy a norvégiai Dahl által feltalált eljárás, a tejet felváltva történő fölmelegítés és lehütés által huzamosabb ideig édesen tartani ki lett e már próbálva s esetleg mily eljárást lehet ajánlani a tej eltartására és miként lehet a conservált tejet a frissen fejt tejtől biztosan megkülönböztetni? így válaszol:

Régóta ismeretes már, hogy a tejet 100 C^o-ra való hevítés, vagy légmentes edényekben való fölmelegítés által conserválni lehet. A Dahl-féle ismételt fölmelegítésnek nem lehet más célja, mint azon szívósabb életű bacillus-csirákat, melyek a felhevítés közti időközökben mégis netalán fejlődésnek indultak volna, elpusztítani. A sterilizált ép ugy, mint minden felforralt tej — eltekintve a főtt tejzítől — chemiailag az által különböztethető meg a friss tejtől, hogy savak által megaltatva, a leszűrt savó a felfőzésnél pelyhes albumin-csapadékot nem képez.

A tej conserválása fölhevítés (sterilizálás) által nem süritett (condenzált) állapotban, nem bizonyult czélszerűnek; a teljes sterilizálást nagyban alig lehet biztosan eszközölni s ha a sterilizálás nem volt tökéletes, a tej keserű ízű lesz, színét változtatja, igen sűrű tejfölt képez, mit alig lehet szétkavarni; szóval az ez irányban tett kísérletek nem vezettek sikerre.

A tejnek nyílt edényekben való felforralása a tejnek tartósságát csak mintegy 60°/_o-kal fokozza, de csak akkor, ha a forralás után azonnal lehütik, ellenkező esetben a hatás jóval csekélyebb. A pasteurizálás, vagyis a tejnek rövid ideig 70 C^o-ra való fölmelegítése és gyors lehütése alig mutat hatást.

Legjobb conserváló szer a hideg helyen való tartás és a tisztaság. Így egy tej kitünő tiszta helyen 25 C^o mellett 15 óráig, 10 C^o-nál 70 óráig maradt édes 25 C^o-nál megaludt 29 óra alatt, 10 C^o-nál 200 óra alatt. Tehát tisztaság a tejkezelés körül s a tejnek a fejes után való gyors lehütése az egyedüli és legbiztosabb módja a tej conserválásának.

(M Sz.)

Az új széna kártékonyága a lovakranézve.

Egy francia bizottság a friss szénának használásában lovak étetésénél semmi különös veszélyt nem kívánt látni, a mint ezt különben feltenni szokták.

Hogy milyen veszélyes lehet azonban elavult zöld takarmány, vagy félig száraz széna, köztudomásu. Különösen egészségtelennek bizonyult az új széna a következő esetben. Mult év július hava 24-én éjjel, Luzernben, Lark circusában a lovaknál hirtelen egészen sajátszerű betegségi tünetek állottak elő, mi a szemek egész megmerevedése, heves láz és igen rendetlen szivverésén nyilvánultak.

Az állatorvosi diagnosis mérgezés jelenlétét állapította meg. Roszakaratuság ki volt zárva. Az ivóvíz és talaj analysis semmi rendkívülit nem mutatott, a zab tiszta, a vizsgálatok semmi támpontot nem nyújtottak idegen mérég létezéséhez. A gyanu a fiatal szénára esett, a melyben erjedés folytán mérges anyagok keletkezhetnek. Ennélfogva étetési kísérletek tétettek Zürichben lovakkal. Az eredmény a gyanut igazolta. Egy újabb bizonyítékot nyert tehát az, hogy az étetés nem egészen száraz szénával káros. Harmincz megbetegedett circusbeli lóból kilencz tönkre ment.

Szakirodalom.

„A cukorrépa és annak termelése“ czim alatt, a gyakorlati mezőgazdák részére könyvet adott ki B o m b a y D e z s ő, a bács-bodroghmegyei gazdasági egyesület titkára. Szerző nagy alapossággal tárgyalja a cukorrépatermelés fontos kérdését, kiterjesztvén figyelmét a termelés minden részletére, felölelvén annak minden szabályát, melyeket a termelőnek figyelemben kell tartania, ha eredményt akar elérni. A dolgozatnak ugy elméleti, mint gyakorlati része kiválóan szakavatott kézre vall. Tartalma következő: 1. A cukor és cukorgyártás története. 2. A cukorrépa Magyarországon. 3. A magyar cukoripar pangásának okai. Remélhető-e, hogy hazánkban a cukoripar felvirágzik? 4. A cukorrépa gazdasági jelentősége. 5. Milyen a jó cukorrépa? 6. A répa cukortartalmának meghatározása. 7. A cukorrépa fajtái. 8. A cukorrépa igénye éghajlat és talaj iránt. 9. A cukorrépa trágyázása. 10. A cukorrépa helye a vetőforgóban. 11. A talaj megművelése a cukorrépa alá. 12. A cukorrépa vetése. 13. A cukorrépa ápolása. 14. A cukorrépa érése és kiszedése. 15. A cukorrépa-mag termelése. 16. A cukorrépa ellenségei. 17. A cukorrépa hulladékai.

18. A gazda viszonya a cukorgyárhoz. 19. A cukorrépa termelése és jövedelme. A husz fametszettel illusztrált, 96 lapra terjedő népszerű és folyékony irányban írott munka ára 1 frt. Megjelent Zomboron. A csinos kiállítású munkát melegen ajánljuk a gazdaközönség figyelmébe. Rombay becses dolgozatát tüzetesebben fogjuk ösmertetni.

Előfizetési fölhívást vettünk a „Tanulmány a takarmányneműek mesterséges eltartásáról“ című műre. Gazdasági szakirodalmunk terén mindenkor szívesen látott esemény az oly mű megjelenése, mely hivatva van az érdeklődő gazdaközönségnek valamely eljárás módjánál praktikus és hasznavehető tanácsokat adni s nélkülözhetővé tenni a bár jeles, de hazai viszonyainkat gyakran csak felületesen tárgyaló külföldi hasonló irányú műveket. A gazdálkodás legfontosabb része az okszerű takarmánytermesztés és kezelés, e szempontból tehát különösen a jelenlegi takarmányszükévekben valóban igen hasznos és becses minden gyakorlati gazdára a „Tanulmány a takarmányneműek mesterséges eltartásáról“ című mű, mely praktikus irányban írva, úgy a hazai, mint a külföldi különböző és a gazdára nézve a legcélszerűbb takarmányeltartási módokat tárgyalja. Megjelenik szeptember hó közepén 5 nagy 8-ad réti iven, finom papíron, a szövegbe nyomott több csinos ábrával. A mű szerzője: Hreblay Emil, okleveles gazda. Előfizetési ára 60 kr, mely összeg a szerző nevére czimezve, Kassára küldendő. Bolti ára 80 kr. ;

Vidék.

Cserhalomtáj, szept. 12.

Roppant szárazság, forró napjaink voltak a nyár folyamán. Innen a tavaszi jó idő nyújtotta reményen igen mérsékeltté lohadtak le. Minden mezei munka, a szép idő mellett könnyen ment, így az aratás is. Szénánk lett elég; de sarju csak a vizenyösebb talajokon. Buza, rozs, árpa, zab szükön eresztett s nincs elég sulya. A málétermés se kielégítő; sok a meddő, sok az olyan szár, mely hányt csőt, de a cső nem szemzett, kivált a későbbben vetettek. Szőlőtermésünk is felére apadt le s nem kapva nedvességet, érése megkésett. A mi kevés almatermésünk volt, az férgesen lehullt s a férgesen lehullás körtetermésünket is megtizedelte. Szilva, barack ritka helyt van. Dió van elég s itt kötelelenségemnek ismerem felszólalni a diófák szaporítása érdekében.

Mennyi puszta oldalunk van, hol mig egyéb fa nehezen fejlík, a cse-resznye- és diófa szépen diszlik s a diófacsemetének nagy előnye: hogy fáját a nyul, levelét a marha nem rágja el. Silány talajjal is beéri gyökérzete s gyümölcsevel dusan fizet ápolójának. Az igaz, hogy metszeni csak kánikulában szabad. És ha a diófa kivéült, miután egy századot tulélt, fája, gyökere műasztalosi czélokra megbecsülhetetlen. Épen ezért bátor vagyok a nm. földmivelésügyi minister ur becses figyelmét felhívni, hogy illető közegei által minél előbb méltóztassék intézkedni, hogy a gyümölcsfa-iskolákba még az ősön vessenek diót, hogy mártavasszal kikelve, egy pár év mulva kiültethetők legyenek. Különösen óhajtandó lenne ez Besztercze-Naszód vidéke területén s a mezőségen. De szükséges általán véve, hogy a gyümölcsfaiskolák mindenféle maggal még ez ősön vettessenek be s teljes erővel kezdjük meg a gyümölcsfatenyésztést, mely bérceink közt első helyen érdemel figyelmet. Voltam szerencsés minister nr ő nagyméltóságával gyümölcsstenyésztésünk ügyében szót váltani s a gyümölcsstenyésztés érdekében tett magas nyilatkozat keblemet kiváló reménnyel, meleg örömmel töltötte el. Vajha a mezőkövácsházi telephez hasonló telepek állananak fel hazánk több vidékein, a fajok kipróbálására!

Hanem hogy ezen tudósításom kiegészített legyen, fel kell jegyeznem gazdaságunk azon előnyét, hogy a marha ára tekintélyesen felemelkedett; de ez ismét arra figyelmeztet, hogy ne a gabona, hanem a kost természetésre fordítsuk mi erdélyrészi gazdák főfigyelmünket. Termesszünk kostat adó növényt, szaporítsunk sok marhát s azt tartssuk jól, mert a jó, a szép házi állatnak mindig van becse, van kelendősége.

Gyümölcsstenyésztés, állattenyésztés fel fogja lendíteni nálunk az ipart, a kereskedelmet s jelenlegi terhes gondjaikat a jóllét öröme fogja megkoszoruzni.

Vályi Elek.

Vegyes közlemények.

— A király és — pusztuló szőlőink. A székelyhidi hadgyakorlatok alkalmával ő Felségének a sok pompa és csillogó csapatok között is szembetűntek az elpusztult szőlők. Kérdésére jelentették, hogy azon a vidéken a nép jólétét tönkretette a filloxera. A király élénken kérdezősködött a filloxera elleni védekezésről és nagy érdeklődést tansított az amerikai fajok telepítése iránt.

— **Egyletünk kertészeti szakosztálya** az okt. 1-én tartandó rendes ülése helyett, a kolozsmonostori gazdasági tanintézethez tesz kirándulást, a hol egy pár óráját a Ritter Gésztáv főkertész és szakosztályi tag által összeállított, intézet kerthelyiségeiben termelt alma és körte-gyűjtemény szemlélése s illetve tanulmányozásával töltendii Okt. 8-án pedig az egylet nagy-utcza telkére vonul ki testületileg a szakosztály, hogy a termés megbecslését a 15-én d. u. 3 órakor tartandó nyilvános árverezésre elkészítse s szőlőszeti tanulmányát a gyönyörű gyűjtemény útján az érdeklődő közönségre is hasznosítsa.

— **A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület** többféle almát és körtét küldött egyesületünk gyümölcsészeti szakosztályának, a fajok megállapítása végett, minthogy ott sajnos tapasztalják, hogy az egylet kertjének fiatal gyümölcsösében, mely részben az idén fordult termőbe, a fajok elnevezése hibás és az egyesület, szakosztályunk közvetítésével akarja a hibát kijavítani. Szakosztályunk készséggel fogja teljesíteni a társegylet kívánságát.

— **Zsindely- és szalmafedél tüzmentessé tétele.** A „N. erfindungen u Erfahrungen“ legutóbbi füzetében C. R. Martin a fa és szalma tüzmentesítésére a következő vegyületet ajánlja: 15 kiló chlorammonium, 6 kiló borsav, 3 kiló borax és 100 kiló viz. A tüzmentesítendő tárgyak e vegyületekben 20 perczig áztatandók és megszáradás után (a szalmát előbb ki is kell sajtolt) használandók. Egy liter e folyadékból 10 krba kerül.

— **A vas rozsdásodása ellen** a „Chem. u. techn. Ztg.“ mint biztos szert ajánlja a terpentembe vegyített ólomfehért. Előbb evvel kell bevonni a vas felületét, azután bevonhatják tetszés szerinti olajfélékkel.

— **A ló nyelvének megvédése.** Hogy télen át a ló, szájában milyen kinokat áll ki a kocsisok tudatlansága és figyelmetlensége folytán, azt egy állatorvos közli. A nyelv ugyanis a zabola betevése által sokszorosan megsinlődik, miután egész éjen át 0-n alóli hőmérsékletben állott. A zabola jéghideg s a nyelv azonnal ráfagy a vásra, úgy, hogy nem igen könnyen szabaditható meg, legalább míg egy darab bőr oda nem vezett. Hogy tehát a lovakat egy sebes szájtól megóvjuk, a zabolát betevés előtt egy vedár vízbe kell mártanunk, miáltal a zabolában levő hidegség elhárítódik.

— **A carboleum hatása a növényekre** A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a carboleum gátolja a növények fejlődését, sőt sok esetben annak teljes elpusztulását eredményezi. Carboleummal, vagy kőszén-kátránnyal bevont edényekbe helyezett növény nem egy esetben elpusztult s olyan üveg házakban, melyeknek farészei carboleummal voltak impregnálva, a növények sokat szenvedtek.

— **Lóárverés** A kisbéri, bábotnai, mezőhegyesi és fogarasi m. kir. állami ménesekből kisorolt és számfelletti fiatal kanczák és anyakanczák árverése Budapesten f. évi október hó 3-án és 4-én, a mezőhegyesi ménesből kisorolt heréltek és tenyésztésre még egyrészt használható mének árverése pedig f. évi október hó 10-én es esetleg 11-én fog megtartatni a Tattersall kerepesi-uti helyiségeiben. Az árverésre kerülő lovak részletes jegyzéke, postabélyeg beküldése mellett, a Tattersall igazgatósága által bárkinek megküldetik.

Piaci árak.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török búza	100 kiló		1 köbméter tuzifa	1 kiló márahús
helye	ideje								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Budapest	IX. 29	q.	753	—	685	880	650	—	—	—	—	—
Brassó	" 26	hl.	560	350	400	400	250	400	125	55	260	44
Deés	" 23	"	700	620	480	—	350	520	280	180	220	36
Fogarás	" 26	"	500	460	300	—	200	400	200	120	220	32
Gyula-Fehérvár	" 27	"	550	500	375	—	300	450	300	190	275	36
Kézdi-Vásárhely	" 25	"	550	—	360	320	240	420	350	90	240	32
Kolozsvár	" 25	q.	700	—	600	—	600	500	250	140	300	38
Maros-Vásárhely	" 25	"	650	490	535	420	504	455	200	150	280	38
Nagy-Szeben	" 26	hl.	490	390	360	340	230	410	150	100	325	40
Nagy-Várad	" 23	"	518	414	388	356	362	236	220	120	300	48
Sepsi-Szt.-György	" 29	"	520	480	360	300	220	320	400	150	150	36
Szász-Régen	" 25	"	500	410	340	310	190	340	180	100	260	36
Torda	" 27	"	525	400	375	275	225	325	300	30	225	36

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Br. Jósika Sámue Szabó Sámuel, Vörös Sándor.

Felelős szerkesztő: Szakáts Péter.

HIRDETÉSEK.

Regaleváltság

kötvény birtokosait

ezennel tisztelettel értesitem, hogy

regaleváltság kötvényeit,

ugyszinte

az ezekre szóló és a kormánytól három évi kamat-
szelvényekkel ellátva kiadott

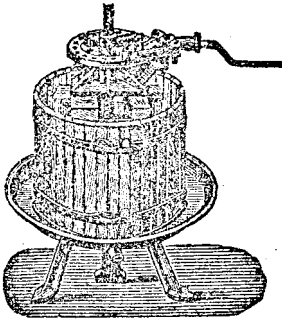
u t a l v á n y o k a t

10. a legjutányosabb árbán megveszem.

3 - 6

HUTFLESZ KÁROLY.

Mindennemű mezőgazdasági, szőlőmvelési és borászati gépek.

Borprések,
gyümölcsajtók,
szőlő- és gyümölcs-
malmok

} legujabb
szerkezetek
különböző
nagyágban

Peronospora-készülékek, cséplő-
gépek, tisztító-malmok, valamint
járgányok, tengeri-morzsolók, ve-
tőgépek, ekék stb. stb.

Aszaló készülékek gyümölcs és főze-
léknemekre.

Önműködő zöldtakarmányi prések.

Szecs kavágó-gépek a legnagyobb választékban, a legolcsóbb
árakban jeles kivitellel szállítja

HELLER IGNÁCZ, Bécs, Práter-ut. 78. sz.

Árjegyzékek és mindennemű tudósításokat kívánságra gratis és franco.
(Díjmentesen.)

Tevékeny közbenjáró kívántatik és jól jutalmaztatik.

(1.) Árulóknak magas engedmény. (12—20.)